
منشوری برای وضع
آزادی دینی
در ویرجینیا

اثر توماس جفرسون
بر اساس ویرایش دایان راویچ

آموزشکده الکترونیکی
برای جامعه مدنی ایران
پروژه

e-collaborative
for civic education

THE AMERICAN READER.
Copyright © 1990, 2000 by Diane Ravitch. All rights reserved.
Printed in the United States of America.

No part of this book may be used or reproduced in any manner
whatsoever without written permission except in the case of brief
quotations embodied in critical articles and reviews.

For information address HarperCollins Publishers Inc.,
10 East 53rd Street, New York, NY 10022.

Persian translation of the THE AMERICAN READER published
by arrangement with HarperCollins Publishers.

آموزشکده الکترونیکی
توانا
برای جامعه مدنی ایران
<http://www.tavaana.org>

پروژه

e-collaborative
for civic education
<http://www.eciviced.org>

منشوری برای وضع آزادی دینی در ویرجینیا

ناشر: E-Collaborative for Civic Education

نویسنده: توماس جفرسون (Thomas Jefferson)

ترجمه از نسخه ویرایش شده دایان راویچ (Diane Ravitch)

ترجمه: آموزشکده توانا (آموزشکده الکترونیکی برای جامعه مدنی ایران)

e-collaborative for civic education

سیکسای دموکراتیک استفاده می‌کند. (ECCE) E-Collaborative for Civic Education یک سازمان غیرانتفاعی (501c3) در ایالات متحده آمریکا است که از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات برای آموزش و ارتقای سطح شهروندی و زندگی سیاسی دموکراتیک استفاده می‌کند.

ما به عنوان بنیانگذاران و مدیران این سازمان، اشتیاق عمیق مشترکی داریم که شکل‌دهنده ایده‌های جوامع باز است. همچنین برای ما، شهروندی، دانش شهروندی، مسئولیت و وظیفه شهروندی یک فرد در محافظت از یک جامعه سیاسی دموکراتیک پایه و اساس کار است؛ همان طور که حقوق عام بشر که هر شهروندی باید از آنها برخوردار باشد، بنیادی هستند. ECCE دموکراسی را تنها نظام سیاسی قادر به تأمین طیف کاملی از آزادی‌های شهروندی و سیاسی برای تک تک شهروندان و امنیت برابری و عدالت می‌داند. ما دموکراسی را مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نهادها و فرایندها می‌دانیم که مبشر صلح، توسعه، تحمل و مدارا، تکثیرگرایی و جوامعی شایسته‌سالار که به کرامت انسانی و دستاوردهای انسانی ارجح می‌گذارند، است.

ما پروژه اصلی ECCE یعنی «آموزشکده توانا؛ آموزشکده مجازی برای جامعه مدنی ایران» را در سال ۲۰۱۰ تأسیس کردیم. آموزشکده توانا در ارائه منابع و آموزش در دنیای مجازی در ایران، یک نهاد پیشرو است. توانا با ارائه دوره‌های آموزشی زنده در حین حفظ امنیت و با ناشناس ماندن دانشجویان، به یک جامعه آموزشی قابل اعتماد برای دانشجویان در سراسر کشور تبدیل شده است. این دروس در موضوعاتی متنوع مانند نهادهای دموکراتیک، امنیت دیجیتال، حقوق زنان، وبلاگ‌نویسی، جدایی دین و دولت و توانایی‌های رهبری ارائه می‌شوند. آموزشکده توانا آموزش زنده دروس و سمینارهای مجازی را با برنامه‌هایی مثل مطالعات موردی در جنبش‌های اجتماعی و گذارهای دموکراتیک، مصاحبه با فعالان و روشنفکران، دستورالعمل‌های خودآموزی، کتابخانه مطالب توصیفی، ابزارهای کمکی و راهنمایی برای آموزشگران ایرانی و حمایت مداوم و ارائه مشاوره آموزشی برای دانشجویان تکمیل کرده است.

تلاش ما برای توسعه توانایی‌های آموزشکده توانا متوجه گرد آوردن بهترین متفکران ایرانی و صداهای محذوف است. به همین ترتیب، به دنبال انتشار و ارتقای آثار مکتوب روشنفکران ایرانی هستیم که ایده‌های آنان توسط جمهوری اسلامی ممنوع شده است.

یکی از نقاط تمرکز تلاش توانا، ترجمه متون کلاسیک دموکراسی و مقالات معاصر در این باره و نیز ترجمه آثار مرتبط با جامعه مدنی، حقوق بشر، حاکمیت قانون، روزنامه‌نگاری، کنشگری و فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات است. امید ما این است که این متون بتواند سهمی در غنای فردی هموطنان ایرانی و بر ساختن نهادهای دموکراتیک و جامعه‌ای باز در ایران داشته باشد.

سپاسگزار بازتاب نظرات و پیشنهادهای شما

مریم معمارصادقی

اکبر عطری

M. Memar Sadeghi

Akbar Attari

فهرست مطالب

۷

مقدمه دایان راویچ

۹

منشوری برای وضع آزادی دینی در ویرجینیا

مقدمه دایان راویچ

«ما اعضای مجمع عمومی ویرجینیا بدین وسیله مقرر می‌داریم که هیچ انسانی را نمی‌توان به زور به عبادت و حمایت از آیینی خاص واداشت؛ در هیچ مکانی و در قالب هیچ فرقه‌ای. و نیز جان و مال هیچ انسانی را نمی‌توان به خاطر باورهای دینی‌اش مورد فشار، محدودیت یا اذیت و آزار قرار داد.»

توماس جفرسون^۱ با شور و علاقه بسیاری به اصل آزادی ذهن متعهد بود. نیز در راه رسیدن به همین هدف بود که با تلاشی مستمر به دفاع از آزادی بیان، آزادی مطبوعات و آزادی دینی و آموزش همت گماشت. جفرسون همانند دیگر فرهیختگان هم‌نسل خود، به نیکی از بهای گزاف پیش‌داوری و تعصب دینی، که قرن‌ها سرچشمه اصلی خونریزی و کین و نفرت در میان آدمیان به شمار رفته است، آگاه بود. در ۱۷۷۹، جفرسون مبتکر و ارائه‌دهنده لایحه پیشنهادی قانونی در مجلس ویرجینیا در ارتباط با آزادی دینی شد که می‌رفت تا با تصویب آن در ۱۷۸۶، به عنوان نقطه عطفی در این

1. Thomas Jefferson (1743 – 1826)

زمینه ماندگار شود. تضمین آزادی دینی در این طرح می‌رفت تا متمم نخست قانون اساسی آمریکا گردد. بنابراین متمم، «کنگره در خصوص رسمیت بخشیدن به یک دین، یا منع پیروی آزادانه از آن یا محدود ساختن آزادی بیان یا مطبوعات یا حق مردم برای برپایی اجتماعات آرام و دادخواهی از حکومت برای جبران خسارت، هیچ قانونی را وضع نمی‌کند.»

نوشته‌ای که جفرسون برای سنگ‌قبر خویش برگزید، چنین می‌گوید: «در اینجا توماس جفرسون به خاک سپرده شده است، مؤلف اعلامیه استقلال آمریکا، اساسنامه ویرجینیا برای آزادی دینی، و پدر دانشگاه ویرجینیا.»

منشوری برای وضع آزادی دینی در ویرجینیا

بخش یک

افکار و باورهای انسان‌ها، نه به اراده ایشان، که به شواهدی که به اذهان آنها ارائه می‌شود بستگی دارند. خداوند قادر مطلق، ذهن را آزاد خلق کرده است و بر آزاد ماندن ذهن و بر تأثیرناپذیر بودن آن از محدودیت اراده کرده است.

هر گونه تلاشی برای تأثیرگذاری بر ذهن آزاد آدمی بر پایه فشار و تنبیه و ناتوان‌سازی مدنی، تنها به ترویج ریاکاری و پستی و انحراف از طرح الهی مؤلف مقدس دین ما منجر خواهد شد. خالق قادر مطلق گرچه هم خداوند جان است و هم خداوند خرد، ولی ترویج دین آسمانی خویش را بر پایه اکراه و زور بنا نکرده است، که قدرت مطلق وی ترویجی از این دست را بر وی ممکن می‌ساخت اگر چنین می‌بود اراده وی، بلکه تعالی آن را تنها بر تأثیرگذاری بر خرد انسانی بنا نهاده است.

پیش‌داوری‌های ناپرهیز کارانه قانون‌گذاران و حاکمان، چه عرفی و چه شرعی، از

آنجا که خود ایشان انسان‌های جایز الخطایی هستند، با مقرر ساختن و تحمیل باورها و روش‌های فکری خاص آنها به عنوان تنها ایمان راستین و خطاناپذیر، به چیرگی ایشان بر سپهر باورها و ایمان دیگران منجر شده است. تلاش‌هایی از این دست برای تحمیل باوری خاص به دیگران، استقرار و تحکیم مواضع مذاهب دروغین را در سرتاسر جهان و در تمامی ادوار سبب گشته است.

کسی را به زور به حمایت مالی واداشتن از باورهایی که اعتقادی به آنها نداشته و از آنها نفرت دارد، امری است گناه‌آلود و مستبدانه. حتی مقلدی را واداشتن به حمایت مالی از مرجعی که مورد اعتماد و علاقه او بوده است، به مثابه محروم ساختن وی از راحتی و آزادی پرداختن سهم و مالیات دینی به آن مرجع است؛ مرجعی که مقلد فوق، اخلاقیات او را بیش از دیگر مراجع با عدالت منطبق دانسته است. همچنین به مثابه محروم ساختن دیگر مراجع از منابعی است که انگیزه مضاعفی برای ادامه تلاش‌های جدی ایشان برای تعلیم و تربیت نوع بشر بوده است.

حقوق مدنی ما مستقل از باورهای دینی ما هستند، همانطور که مستقل از عقاید ما در فیزیک یا هندسه هستند، بدین‌سان که اگر شهروندی به دلیل باورهای دینی‌اش از حق تصدی مناصب مورد اعتماد عمومی محروم گردد، نابخردانه از آن دسته از مزایا و امتیازهایی محروم گشته است که همانند دیگر شهروندان و بنا بر حقوق طبیعی‌اش می‌بایست از آنها برخوردار باشد. چنین اقدامی و نیز سوءاستفاده از انحصار منابع و افتخارات دنیوی برای رشوه دادن به کسانی که تظاهر به دینداری دارند، تنها به همان دینی لطمه وارد خواهد کرد که دعوی ارتقاء آن را دارد و تنها همان دین را فاسد خواهد ساخت، و گرچه رشوه‌گیری از این دست بی‌تردید تبه‌کارانی هستند که شهامت ایستادگی در برابر وسوسه‌های دنیوی را ندارند، آنهایی که اینان را به وسوسه می‌اندازند نیز به همان میزان تبهکار و مجرم‌اند.

باورهای افراد بشر ربطی به حوزه اختیارات حکومت مدنی و این‌دنیایی نداشته و در قلمرو صلاحیت قضایی آن قرار نمی‌گیرد. تداخل قدرت مدنی و این‌دنیایی در حوزه باورها و افکار و محدود ساختن آموزش و توزیع و ترویج آنها به بهانه ماهیت انحرافی‌شان، مغلطه خطرناکی بیش نیست و سفسطه‌ای است که یکباره آزادی وجدان و دین را تماما و یکجا از بین خواهد برد، چراکه دیری نخواهد پایید که آنکه خود را قاضی و دادستان فکر و باور می‌خواند، تنها بر پایه باور خود میزان انحراف دیگر

باورها و افکار را سنجیده، انطباق یا عدم انطباق آنها با باور خویش را تأیید یا محکوم کند.

زمان آن رسیده است که حتی اگر فقط برای مقاصد حکومت مدنی صحیح باشد، صاحب منصبان حکومت، با دخالت خویش، از تخطی از اصول و از اقداماتی که آشکارا مخل صلح و نظم اجتماعی‌اند، جلوگیری به عمل آورند. نهایتاً اینکه حقیقت چیزی است عالی که اگر به حال خود رها شود، بی‌تردید چیره خواهد شد و به خودی خود پادزهری مناسب و کافی برای خطاها است و از هیچ جدالی نیز هراسان نخواهد بود، مگر اینکه با دخالت بی‌جای بشری از توانایی‌های طبیعی خود که همانا بحث و استدلال آزاد باشد، خلع سلاح شود. خطاها، آنگاه که آزادانه بتوان آنها را به نقد کشید، دیگر خطری نیز با خود در پی نخواهند داشت.

بخش دو

با آگاهی به همه موارد ذکر شده، ما اعضای مجمع عمومی ویرجینیا بدین وسیله مقرر می‌داریم که هیچ انسانی را نمی‌توان به زور به عبادت و حمایت از آیینی خاص واداشت؛ در هیچ مکانی و در قالب هیچ فرقه‌ای. و نیز جان و مال هیچ انسانی را نمی‌توان به خاطر باورهای دینی‌اش مورد فشار، محدودیت یا اذیت و آزار قرار داد.

همچنین مقرر می‌داریم که انسان‌ها جملگی حق دارند تا آزادانه به اظهار و تدریس باورهای دینی خود پرداخته و با استدلال از آنها دفاع کنند و چنین امری به هیچ وجه نمی‌تواند دستاویزی برای محدود ساختن یا بسط دادن یا به هر ترتیبی تأثیر گذاردن بر امتیازها و اختیارات مدنی آنها به شمار رود.

بخش سه

با علم به اینکه این مجلس که منتخب مردم بوده و به نمایندگی از ایشان برای قانون‌گذاری در امور جاری آنها منصوب شده است، کمترین اختیاری برای محدود ساختن حوزه اختیارات مجالس بعدی که با اختیاراتی مانند اختیارات این مجلس تشکیل خواهند شد، ندارد، اعلام می‌داریم که عدم فسخ‌پذیری مقررات فوق‌الذکر فاقد ارزش قانونی است؛ با این حال، ما آزادیم که اعلام کنیم و اعلام نیز می‌داریم

که حقوقی که در اینجا مورد تأکید قرار گرفته‌اند از جمله حقوق طبیعی نوع بشر به شمار رفته و اگر از این پس قانونی وضع گردد که مقررات فوق را الغاء کرده و یا به هر ترتیبی دایره اعمال آنها را محدود سازد، تجاوز به حقوق طبیعی نوع بشر به شمار خواهد رفت.

توانا

TAWANA

آموزشکده الکترونیکی
برای جامعه مدنی ایران

پروژه

e-collaborative

for civic education
